

írja Onimus —, mennyire meglepik és elmélkedésre serkentik az ilyen képek a gyermekeket, mennyire fogékonyá teszik őket a szellemi értékek iránt.” Ideje tehát, hogy a keresztény ikonográfia szokványos „jelenetei” mellett mind nagyobb teret engedjünk a „jелеk” rendszerének, amelyek felfokozzák a képzeletet és elősegítik a kontemplációt. Nagyon figyelemre méltónak mondja Onimus ebben a vonatkozásban az olyan művészek úttörését, amilyen *Manessier*, akinek képeit úgy foghatjuk fel, mint egy-egy eszme színekkel való kommentálását. A neuilly-i kápolna is például nem kőbiblia többé: nem mesél semmit, de egyedül arányosságaival egy tiszta miliót teremt, transzparensét a léleknek, ahol semmi sem kapaszkodik reá, semmi sem torpant meg, semmi sem szór szét bennünket. És ha a modern színesablakok a kontempláció állapotába ringatnak minket, sokkal inkább színeik összességével érik ezt el, mint azzal, amit ábrázolnak; s egyáltalán kérdés, hogy kell-e valamit is ábrázolniok.

*

Onimus bizonyosra veszi, hogy egy új hatalmas vallási áramlás érlelődik ki ebben a mai profán és lelkileg szétszóródott világban. Szerinte Isten széksége hosszabb távon majd annál érezhetőbbé válik, minél teljesebben próbálnak meglenni nélküle.

A KIS ÚT

Nagyon kérem, hogy alábbi problémámmal szíveskedjenek lapjukban foglalkozni, hogy nyugodt lelkiismeretet alakíthassak ki. Úgy érzem ugyanis, hogy a hatodik parancs terén aggályos vagyok, és feldúlja nyugalmamat. Húsz éves leány vagyok. Munkaidő után az üzemi fürdőben szoktunk társnőimmal zuhanyozni, az ottani szokás szerint teljesen ruha nélkül. A Gyónók Kalauzában azt olvastam, hogy azonos neműeket is bocsánatos bűn ruha nélkül nézni. Illetlen dologról nem szoktunk fürdés közben beszélni. Megmosakszunk, felöltözünk és megyünk haza. A többiek természetesnek veszik az egészet, én viszont — azt hiszem — alaptalanul bűnösnek érzem magam... s végül sajnos, gondolva, hogy bűnöm van, elmaradok a szentségektől, pedig azelőtt gyakran járultam és úgy érzem, ezután is megtenném, ha sikerülne megnyugvást találni. Ha meglátok egy képet, mely meztelen alakot ábrázol, ijedve kapom el szememet. Mások nyugodtan megnézik, nem gondolom, hogy bűntudatuk lenne miattá. Nagyon kérem, ne hagyják elintézetlenül kérésemet...

Bizonyos, hogy a levélíró kérdésére csak nagyon komolyan és megfontolt tapintattal lehet válaszolni. A komoly lelkiéletre törekvők számára nem kis probléma a mai élet sexuális szabá-

Onimus úgy véli, hogy az Isten-hit olyasmis az ember számára, mint a lényéhez tartozó energia, amely felhasználásra vár. S arról is meg van győződve, hogy ez az energia abban a mértékben fog növekedni, amilyen mértékben beleszüremkednek a tudatba a reális mindenség képei, azzal a szorongással és szédüléssel együtt, amelyet előidéznek. A hagyományos képek azonban, amelyek századokon át arra szolgáltak, hogy tanítsák és szemléltessék a vallási igazságokat, ma már akadályt jelentenek. Nehezen áthágható gátat azok számára, akik amúgy is idegenkednek a vallástól s már hozzászóltak az új kozmológiai perspektívákhoz. Fel kell ismernünk — hangsúlyozza Onimus —, hogy mi olyan fokban „dologszerűsítettük” a paradszomot, a purgatóriumot és a poklot, az anyagi kategóriákat és a választottak hierarchiáját, hogy a hit autentikus tartalma alaposan elferdülhetett a nem tájékozottak szemében. A megszokottság perse sokunk előtt leplezi még ezeket a tényeket, de ha szeretetből sarjadó erőfeszítéssel a nem-hívők helyzetébe állítjuk magunkat, nekünk is rá kell jönnünk erre. A mi képeink az isteni miliótról „kétségbeejtően” fogyatékosak és elégtelenek. Oda kell hatnunk, — s ez is ma egyik nagy feladatunk —, hogy képeink ne torlaszolják el azt az utat, amelynek éppen a megnyitására hívatottak.

dosságával való megbirkózás, bár elmondhatjuk, hogy hazánkban ebből a szempontból összehasonlíthatatlanul előnyösebb a helyzet, mint olyan országokban, ahol a hatodik parancsot

jóformán teljesen eltöröltnek vélik — legalább is gyakorlatban ez a helyzet.

Az egyháznak alapos és józan elvei vannak ebben a kérdésben. Ezek ismerete az aggodalmaskodókat valóban megnyugtathatja. Az idézett levélben a következő kérdések merültek fel: valóban bűn-e, vagy lehet-e bűn egy-neműek teljesen ruha nélküli fürdése? A másik kérdés: a művészi meztelenség. Ilyen képeket, szobrokat szabad-e nézni? A teljesség kedvéért tegyük hozzá még — bár ezt a levélíró nem említette — mindazokat a lehetőségeket, amik az érzékeny lelkiismeret számára aggályt kelthetnek. Közös fürdők, divatkérdések, naturalisztikus filmek, színdarabok.

Mindezekben a kérdésekben mi a legfőbb elv?

Az ésszerűség, s természetesen a szándék, de ez a kettő a legszorosabban összefügg. Ésszerű és éppen ezért a rossz szándékot nem szabad feltételeznünk az orvostól, aki gyógyítás céljából vizsgálja a beteget. Éppen így joga van a művésznek modellt alkalmazni, mert csak a meztelen emberi testen tanulhatja meg a művészi anatómiát, s jogos a múzeumok látogatása csak azért is, hogy valaki művelt ember legyen. Ugyanez vonatkozik a filmekre, színdarabokra, könyvekre is.

Ami a levélíró sajátos kérdését illeti: valóban lehet bocsánatos bűn ugyanazon nemű nézése, de világosan hozzátesszi az erkölctan, hogy csak abban az esetben, ha „*ex curiositate*”, vagyis minden ésszerű ok nélkül, olyan kíváncsiságból származik, amiben már rejtett ferde szándék is van. Azt is hozzátesszi az erkölctan, hogy ha valahol ez — egy-neműek közös fürdője — bevett szokás, minden bűn nélkül és minden aggodalom nélkül lehet ezzel élni, hacsak természetesen valaki szándékosan nem keresi a rosszat. (Noldin: *De sexto precepto*, 57, más szerzők ugyanúgy.)

A közös fürdőkről azt tanítja az erkölctan, hogy nemcsak egészségi okból, hanem üdülés és felfrissülés céljából is szabadon látogathatjuk. A bűnnek itt két „határa” van. Az egyik a testiség túlzott hangsúlyozása, az érzéseket szándékosan felcsigázni akaró viselkedés, mintha a legfőbb jó ez lenne a világon, a másik a rossz szándék, amikor valaki évenesen azért keresi fel a nyilvános fürdőket, hogy ott —

szándéka szerint — szemérmetlen látványokban gyönyörködjék.

Mint már mondtuk más hasonló „bűnrevezető alkalmaknál” is, mindig a szándék a döntő. Alapjában egészséges, kiegyensúlyozott életet élő embereknel azonban ferde szándék nem tételezhető fel.

Határozottan hangsúlyozza az erkölctan, hogy a közös fürdőkben a férfiak és nők vetkőzőhelye teljesen elkülönítve legyen. Ebben a kérdésben nálunk különösebb probléma nincsen.

Az egyház tanítása tehát egészen világos ezekben a kérdésekben. A helyi szokások, körülmények, az ésszerűség és a szándék határozzák meg helyes viselkedésünket. Ilyen kérdések felmerülésénél olyan vélemények is elhangzanak, hogy az egyház „változtatott” erkölctanán. Évtizedeken keresztül harcolt például — úgymond — a strandolás mai divatja ellen, míg az események hatására azután megváltoztatni kényszerült véleményét. Mi az igazság ebben? Semmi. Az egyház elfogása — mint már többször megírtuk — nem valami „erkölcsfilozófia”, hanem a kinyilatkoztatás igazságainak, a szentírásnak és szenthagyománynak tolmácsolása minden kor és minden nemzet számára. A szentírás és szenthagyomány pedig világosan tanítja, hogy Isten bízik annyira az emberekben, hogy az új élet teremtésében a férfit és a nőt — bár merészen hangzik, de mondhatjuk — a legközvetlenebb munkatársának tekinti. Csak a manikeus eretnekek tartották az anyagot önmagában rossznak és megvetendőnek. Ezért tulajdonképpen a szexuális kérdés egyáltalában nem a katolikus egyház központi kérdése. Azt azonban bizonyosnak tartjuk, hogy az Isten kinyilatkoztatott akarata szerint a földre születő új életek egészséges fejlődése lehetetlenség olyan egynejtű és felbonthatatlan házasság nélkül, ahol a szülők csakis egymásnak és gyermekeiknek élnek. Ezért az erkölctan jogosnak és megengedhetőnek tartja a párkeresés céljából ésszerű divatos öltözködést; nemcsak jogosnak, de kötelességszerűnek mondja, hogy az asszonyok tessenek férjeiknek, nem akarja a nemeket egymástól elzárni, nem szimatol bünt a szerelemben, de mindenek fölött óvni és védeni akarja — hivatása szerint — az új életeket, hogy ne a széthúzás és egyenletlenség, hanem a szeretet lég-

körében növekedjenek. Vitathatlan, hogy a helyi szokások, körülmények, a társadalmi konstrukciók változnak. De az erkölcs mindég ugyanaz marad: a férfinak és nőnek megszentelt és felbonthatatlan házassága a kinyilatkoztató Isten akarata: mert szereti az embert, az új életet, és az erkölcsöt közvetítő egyház sem tesz mást, mint hogy ennek a célnak megfelelően igyekszik a nemek viszonyát rendezni.

A levélírótól felvetett kérdésre ezzel kimerítően még nem válaszoltunk. A mai élet olyan leckét is felad, amikre sokkal nehezebb felelni. Vannak magánosságra kényszerített emberek, férfiak is, nők is, szép számmal. Ennek okai annyira egyéniek, hogy még megközelítőleg sem lehet egységes magyarázatot keresnünk. Ezek között vannak sokan, akik elmélyült lelki életet élnek. Milyen szabály vonatkozik rájuk? Lányokra — akiknek párjuk a „Halálkanyar”-ban maradt —, özvegyekre, fogadalmásokra, betegekre, mindazokra, akik nem élhetnek vagy nem akarnak élni házasságban? S mit szóljunk azokról, akiket saját hibájukon kívül házastársuk hűtlenül elhagyott?

Ezeket a kérdéseket észre nem venni, az életnek — számukra — egzisztenciális problémáiról soha nem beszélni, bűn lenne. De mit tudunk mondani? Csak az örök erkölcsöt, nem, mást nem mondhatunk. A házasságon kívül semmilyen szexuális vonatkozást az egyház sohasem hagyott jóvá és sohasem fog jóváhagyni, s bár tudja, hogy az ember gyarló és esendő, a bűnt nem-bűnné tenni nem áll módjában.

A kísértések és gyötrődések perceiben talán nehéz elfogadni azt a valóságot, hogy Isten nem boldogságra, hanem tökéletesedésre teremtett bennünket. Az emberi közösség legfőbb javai közé tartozik az Isten — oly szigorúnak látszó és oly könnyedén átléphető — szexuális erkölcsi parancsa. Minden közösségi jónak szükségképpen vannak áldozatai. Áldozat a házárért életét áldozó fiatalember, áldozat a járványkórházban működő orvos, áldozat a mások mentéséért hősi halált halt tűzoltó és még ki tudja hányan, akik egy nagyobbért, az egészséért feláldozták magukban a részlegest.

Eglis István

N A P L Ó

LITURGIKUS RENDELKEZÉSEK, ENGEDMÉNYEK ÉS KIADVÁNYOK. Az alábbiakban először szeretnénk olvasóinkat időrendbe szedve megismertetni a *Vigília* 1960. szeptemberi számában megjelent „Új szentszéki liturgikus rendelkezések és engedmények” c. dolgozatot folytatásaként az 1960-ban és az idén eddig kiadott fontosabb szentszéki liturgikus rendelkezésekkel és engedményekkel.

I.

A liturgikus rendelkezések közül említést érdemelnek:

1. A *Jézus drágalátos Vérének litániájával kapcsolatos búcsúengedély*. A Rítuskongregáció 1960. február 24-én kelt dekrétumával közzétett egész Jézus Vére litánia, tehát a verzikulussal és az orációval együtt (lásd *Vigília*, 1960. 561. o.), „legalább töredelmes szívvel” elimádkozóinak. XXIII. János pápa az Apostoli Paenitentiaria 1960. március 3-i határozatával 7 évi búcsút engedélyezett. Teljes búcsút nyerhetnek a szokásos feltételekkel egyszer egy hónapban azok, akik a litániát egy teljes hónapon át jámbor lélekkel elrecitálják. (Cf. *Enchiridion Indulgentiarum*, editio altera, Romae, 1952. pag. XIII. 1. et XV. 1. a.)

2. *Rendelkezések az új breviárium és misszálé kiadásával kapcsolatban*. Folyóiratunk 1960. decemberi számában „A rubrikák új kódexe” címmel Radó Polikárp professzor adott bepillantást az 1960. július 26-án közzétett új liturgikus törvénykönyvbe. Azokat, akik a papi zsolozsma, a breviárium végzésére vannak kötelezve és naponta miséznek, minden bizonnyal érdekli ez a kérdés: milyen lesz az új breviárium és a misszálé? A Rítuskongregáció az új rubrikai kódex közzétételének napján rövid, mindössze 5 pontból álló eligazítást (Ordinationes) adott a liturgikus könyvek kiadóhoz címezve a breviárium és a misszálé kiadásával kapcsolatban. A liturgikus kiadók készíthetnek a kódex